

Натисніть тут щоб

купити книгу на сайті

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

**ЗАГАДКИ,
ПРИСЛІВ'Я І ПРИКАЗКИ,
СКОРОМОВКИ У ДИТЯЧОМУ САДКУ**

Цікавинки від Алінки

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

- 314 Загадки, прислів'я і приказки, скоромовки у дитячому садку: Цікавинки від Алінки. / Упор. Майхрук М.І. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2011. — 96 с.

ISBN 978-966-10-1918-7

У посібнику запропоновано систематизовані загадки, прислів'я та приказки, скоромовки природничого характеру про живу природу (рослини і тварини) та неживу, а також на валеологічну тематику про життя і здоров'я дитини.

Матеріал посібника допоможе вихователів урізноманітнити заняття, пов'язані з природою та здоров'ям дітей дошкільного віку, зацікавити малюків до пізнання свого здоров'я та його збереження.

Для вихователів дитячих садків, батьків, студентів педагогічних навчальних закладів.

ББК 74.262я70

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1918-7

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2011

ВСТУП

Головна мета дошкільної освіти на сучасному етапі — створення сприятливих умов для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожної дитини, формування її життєвої компетенції, розвитку в неї позитивного ставлення до світу природи, людей та самої себе.

Одне з основних завдань, на розв'язання якого спрямовано зміст Базового компонента дошкільної освіти в Україні, — створення сприятливих умов для відкриття та освоєння дошкільниками двох основних життєвих реалій — власного «Я» та навколишнього світу.

Матеріали цього посібника систематизовані за тематичним принципом, сферами життєдіяльності і змістовими лініями.

Пропоноване видання актуалізує знання вихователів та батьків, допоможе краще орієнтуватися у програмному матеріалі, дасть можливість для розуміння того, як все живе пов'язане на нашій планеті. Даний посібник також допоможе урізноманітнити роботу з дітьми та виховувати у них любов до рідної природи.

Зібраний у посібнику матеріал представлений такими розділами: загадки, прислів'я і приказки, скоромовки, цікавинки.

Загадка — це стислий поетико-алегоричний опис певного предмета чи явища. Подається у формі запитання чи описового речення і найчастіше — у віршованій формі. Загадки містять у собі низку порівняльних ознак, за допомогою яких установлюють, про яку річ чи явище йдеться. Основне їхнє призначення — перевірити кмітливість людини, оцінити її знання, спостережливість, допитливість.

Українським народним загадкам, як й іншим жанрам народної творчості, властива різноманітність тематики. Це, в першу чергу, пізнання довкілля, рослинного і тваринного світу та пізнання всесвіту.

Ці фольклорні жанри приваблюють дітей яскравою грою слів, ритмікою. У поетичній формі вони зберігають народну мудрість, практику пізнавальної діяльності та є засобом впливу на думки і вчинки дітей. Кожна загадка несе у собі елемент гри: збуджує уяву дітей, розвиває художнє мислення, кмітливість, дотепність.

Діти дошкільного віку люблять загадувати і відгадувати загадки. У процесі цієї роботи у них розвиваються процеси абстрагування, порівняння, доведення та узагальнення. Вони привчають дітей до самостійного вирішення різних завдань, поставлених у загадці. Одночасно загадки сприяють моральному вихованню дітей, вимагають емоційного сприйняття навколишнього світу.

Відгадувати загадки діти починають з чотирьох років життя. Їх використовують як на заняттях, які проводить вихователь, так і на екскурсіях і прогулянках. Добираючи загадки для дошкільників, слід дотримуватися певних методичних вимог.

Кожна загадка повинна відповідати психологічним особливостям дітей відповідного віку. Вона повинна бути зрозумілою та доступною для малюка. Так, загадки на одну і ту ж тему для молодшого і старшого дошкільника мають бути різними.

У загадках для дітей молодшого дошкільного віку виявляються добре знайомі зовнішні ознаки предметів і явищ. Для них краще добирати загадки, в яких йдеться про свійських тварин та птахів, культурні рослини. Можна використати загадки про предмети побуту та іграшки, якими діти користуються. Усі ці предмети і явища викликають у малюків позитивні емоції при відгадуванні таких загадок та радість від виконаного завдання.

З часом тематика загадок для вихованців цієї групи розширюється. Їх вже запитують про диких тварин: звірів, які зустрічаються у їхній місцевості, пташок, які прилітають до годівниць, а також про пори року, транспорт. Проте і для них предмет у загадці має бути описаний детально, з істотними зовнішніми та деякими внутрішніми ознаками.

Старшим дошкільникам доступні різні за змістом і формою загадки, стислі та більш розгорнуті, народні та літературні. Їм зрозумілі загадки широкого тематичного кола. Крім тем, які використовують для молодших дошкільнят, тут можна розглядати загадки, пов'язані з навчальним приладдям та деякими явищами соціального життя людини.

У загадках зменшується кількість ознак, на основі яких будується відгадка, ширше, ніж у попередній групі, використовується зіставлення та порівняння.

У підготовчій групі можна проводити спеціальні заняття з читання і відгадування загадок. На цих заняттях використовують кілька видів загадок, які відрізняються за структурою.

У дитячому садочку вихователь має можливість використати загадки при роботі з дітьми у різний час. Розглянемо конкретні випадки їхнього використання.

Якщо планується ранкове спостереження, його можна розпочати із загадки. Наприклад, під час спостережень за змінами в природі восени допоможе така загадка:

Жовте листячко летить,
під ногами шелестить,
сонце вже не припікає.
Коли, діти, це буває?

(Восени)

Відгадування загадок може бути плановим і неплановим, адже під час екскурсій і прогулянок може неочікувано виникнути потреба використати загадку.

Загадки є важливим прийомом навчання дітей у дошкільному закладі на всіх заняттях. Але найчастіше ви-

хователь ними починає заняття. Наприклад, перед тим, як на прогулянці ознайомити дітей з грибами, вихователь пропонує загадку:

В теплий дощик народився,
парасолькою накрився.
Може б, з лісу пострибав,
якби другу ногу мав.

(Гриб)

Для загадок, які використовуються уперше, необхідно дібрати ілюстративний матеріал: іграшки, допоміжні предмети, картини. Можна добирати малюнки із зображенням місць, де живуть птахи, комахи або звірі. Показуючи картинку, вихователь зачитує загадку й запитує у дітей: «Хто тут живе?», «Чому ви так думаете?».

У підготовчій групі загадки про книжку, ручку та олівець необхідно використати під час бесіди про школу для закріплення знань про речі, потрібні учневі: «Не куш, а з листочками, не сорочка, а зшита, не людина, а навчає» (*Книжка*); «Хто говорить мовчки?» (*Книжка*).

Довгі палички, кругленькі —
сині, жовті, червоненькі.
На папері походили,
кольори свої лишили.
Звуться полички оці
кольорові ... (*олівці*).

Не менше значення у вихованні підростаючого покоління мають прислів'я, приказки, скоромовки; вони доступні дітям усіх вікових груп. Кожен вихователь повинен напам'ятати знати велику кількість прислів'їв та приказок, щоб у будь-який час влучно використати їх у виховній роботі з малюками.

Скоромовки використовуються в роботі з дітьми старшого дошкільного віку. Заучують їх колективно на заняттях з розвитку мови й індивідуально у повсякденному житті. Якщо заучування скоромовки про природу планується на

занятті, то для цього на його початку або в кінці відводиться 3-5 хвилин.

Пропонуємо таку методику. Спочатку вихователь промовляє скоромовку двічі — повільно й чітко, інтонуючи потрібні звуки, а потім — аналізує її звуковий склад, визначає звуки, що повторюються у кожному слові, пояснює зміст скоромовки. Після цього скоромовку повторюють повільно окремі діти, потім усі разом промовляють її швидко й голосно.

Отже, малі фольклорні жанри завжди стануть у пригоді вихователеві при вивченні природи та здоров'я дитини, впливаючи на її всебічний розвиток та вводячи її в широкий світ життя та діяльності людини.

ЗАГАДКИ

Загадки про неживу природу

ã

Біла морква зимою росте.

(Бурулька)

ã

Росте вона додолу головою,
росте вона холодною зимою.
А потім сонечко засяє —
вона заплаче й помирає.

(Бурулька)

ã

То тверда, то м'яка,
та здебільшого рідка,
то нечутна, то шумить,
як нема її — біда!
Люди звуть її ... (вода).

ã

Питає мама в доні:
— Хто тобі помив долоні?
І квітне в доні личко:
— Помила їх ... (водичка).

ã

Я хлюпочу, я дзюркочу,
чисто всіх помити хочу.

(Вода)

ã

Крил не має, скрізь літає
та ще й куряву здіймає.

(Вітер)

ã

Без рук, без ніг,
а двері й вікна відчиняє.

(Вітер)

ã

Червоне коромисло
через річку повисло.

(Веселка)

ã

Дівчина з коромислом
вийшла в дощик літній,
а на тім коромислі
стрічки семицвітні.

(Веселка)

ã
Всіх годує, напуває,
а про неї не всяк дбає.

(Земля (грунт))

ã
Із-під гірки, з-під крутої
прокрадається порою
та й до моря утіка
через лози по ярах.

(Джерело)

ã
Хто найдовші нитки має,
небо й землю вмить єднає?

(Дош)

ã
Коли нема — чекають,
коли прийду — тікають.

(Дош)

ã
Довго нема мене — все в'яне,
а як прийду — знову оживає.

(Дош)

ã
Коло носа в'ється,
а в руки не дається.

(Запах повітря)

ã
Білі квіти вдень в'януть,
а ввечері розквітають.

(Зорі)

ã
Один баранець пасе тисячі овець.
(Місяць і зорі)

ã
Рогатий, а не бик.
(Місяць)

ã
Срібну скибу кавуна
видно уночі з вікна.
(Місяць)

ã
На небі біліє, світить, а не гріє.
(Місяць)

ã
Зроду рук своїх не має, а узорі вишиває.
(Мороз)

ã
Сам не біжить, а стояти не дозволяє.
(Мороз)

ã
Без рук, без олівця
малює без кінця.
(Мороз)

ã
Без рук, без фарб вікно розмальовує.
(Мороз)

ã
Махнула птиця крилом —
накрила півсвіту чорним рядном.
(Ніч)

ã
В синьому мішечку
золотих гудзиків багато.

(Небо і зорі)

ã
Голуба хустина,
червоний клубок;
по хустині качається,
людям усміхається.

(Небо і сонце)

ã
Якого поля не можна зорати?
На якому полі не можна каміння полічити?
(Зоряне небо)

ã
Куди ступиш — всюди маєш,
хоч не бачиш, а вживаєш.

(Повітря)

ã
Зайде в дім — не виженеш,
пройде час — сам вийде.

(Промінь сонця)

ã
Увечері спускається,
вночі собі лежить,
а вранці підіймається
у сонячну блакить.

(Роса)

ã
Зоря-зірниця,
красна дівиця,
по небу гуляла,

плакала-ридала.
Місяць бачив — не підняв,
сонце встало і забрало.

(Роса)

ã
Не кінь, а біжить,
не ліс, а шумить.

(Річка)

ã
Тече, тече — не витече.
Біжить, біжить — не вибіжить.

(Річка)

ã
Що в повітрі скрізь носилось,
то чорніло, то біліло,
впало й спало до пори,
встало — й збігло із гори?

(Сніг)

ã
Як живе, то лежить.
Як помре, то біжить.

(Сніг)

ã
Пусти з гори — не розіб'ється,
пусти на воду — розсиплеться.

(Сніг)

ã
Маленьке, біленьке,
а весь світ покрило.

(Сніг)

ã

Що то за голова,
що лиш зуби й борода?

(Часник)

ã

Хоч великі зуби маю,
та нікого не кусаю.
Як мене ж хтось вкусить,
то заплакати мусить:
я до цього звук,
бо зовуть мене ... *(часник)*.

Загадки про гриби

ã

Маленький, чепурненький
крізь землю пройшов,
червону шапочку знайшов.

(Гриб)

ã

У лісі буває і капелюх має,
на одній нозі стоїть і чекає,
поки його візьмуть на обід.

(Гриб)

ã

Всі ми в шапочках-брилях
заховались під куші,
бо як вийдемо на шлях —
враз опинимось в борщі!

(Гриби)

ã

Стоїть хлопчик під пеньком,
накрив голову брильком.

(Гриб)

ã

Хто це в лісі під листком
за ніч виріс швидко?
У кого одна нога, а шапки
з трави не видно?

(У гриба)

ã

В мене ніжка одна —
чобітка не маю,
і хоча без голови —
шапку одягаю.

(Гриб)

ã

У рясній лозі
на одній нозі
влітку стоїть,
хто знає — назовіть.

(Гриб)

ã

І великі, і малі
повдягалися в брилі,
і дощу ці одноніжки
не бояться анітрішки.
Ліс — улюблений їх край.
А як звуться — відгадай!

(Гриби)

ã

У кого одна нога,
та й та без черевика?

(У гриба)

ã

Нога легенька, а голова важка.

(Гриб)

ã

Капелюх має, та ніколи його не здійсмає.

(Гриб)

ã

Біла голова, червона шапочка.

(Гриб)

ã

У лісі сімейка
зібралась чималенька.
Стоять під пеньчками
з матусею дочки,
а там біля татка —
тоненькі хлоп'ятка.

(Опеньки)

Загадки про диких тварин

ã

Це — маленькі злодіяки,
хулігани, розбишаки,
що живуть усюди,
де є повно бруду:
у болоті, у грязюці,
під брудними нігтями,
пазурами й кігтями.

(Мікроби)

ã

Зимкою спить, літом бренить.
Понад води, понад сади літає,
солонку росу збирає.

(Бджола)

ã

Літа птиця — не синиця,
носок стальненький, голосок тоненький.

(Комар)

ã

Летить — пищить, сяде — мовчить,
хто його вб'є, той свою кров пролле.
(Комар)

ã

Ніс довгий, а голос дзвінкий.
(Комар)

ã

стежиною, де лісу буйні шати,
трудівничок вертається до хати.
Його й не видно від землі малого,
а тягне — більш від себе самого.
(Мураха)

ã

Ось дивись — цей хитрунець
сплів химерний ятірець.
Ятірець легкий, як пух,
не для рибок, а для мух.

(Павук)

ã

Ану, хто з дітей вгадає,
що за звір ніг вісім має,
снує з ниток тонкі сіті,
щоби мушки в них ловити?

(Павук)

ã

Хто хвіст залишає,
а від ворога тікає?

(Ящірка)

ã

В'ється віршовка, на кінці головка.
(Гадюка)

ã

Які ноги заввишки,
такий ніс завтовшки,
хату на хаті має,
жабам рахунок знає.

(Лелека)

ã

Які ноги, такий ніс,
по болоту ходить скрізь,
хату на хаті має,
жабам рахунок знає.

(Лелека)

ã

Хто із води сухим виходить?
(Качка)

ã

Вдень мовчить, а вночі кричить.
(Сова)

ã

Уночі гуляє, а вдень спочиває,
має круглі очі, бачить серед ночі.
(Сова)

ã

Вдень спочиваю,
маю круглі очі,
бачу серед ночі.
Хто мене пізнав?
Прошу, щоб сказав.

(Сова)

ã

Що воно за дивна птиця?
Світла денного боїться,
дзьоб крючком, великі очі
і не спиться їй щонаочі.
Ху-ху-ху! — кричить вона.
Відгадали? Ні?

(Сова)

ã

Хто гнізда свого не має,
яйця іншим підкидає
та у лісі, в холодку,
все кує: «Ку-ку! Ку-ку!»?

(Зозуля)

ã

Який птах ніколи собі гнізда не в'є?
(Зозуля)

ã

Вірно людям я служу,
їм дерева стережу,
дзьоб міцний і гострий маю,
шкідників ним добуваю.

(Дятел)

ã

В мене є великий хист:
я співаю, як артист.
Спів мій радісний усюди
дуже люблять слухать люди.
(Соловей)

ã

Маленький хлопчик
у сірій свитині

Приказки й афоризми про здоров'я

- ☞ Було б здоров'я, а щастя знайдеться.
- ☞ Багатство — ніщо без здоров'я.
- ☞ Багато спати — добра не знати.
- ☞ Бережи воду біля джерела.
- ☞ Без здоров'я ніщо чоловікові не миле.
- ☞ Будь-яка надмірність шкодить.
- ☞ Бути здоровим і мудрим — два блага в житті.
- ☞ Вартість здоров'я знає лиш той, хто його втратив.
- ☞ Великий кусень горло дере.
- ☞ Від радості й старі молодіють.
- ☞ Від помірної їжі — сила, від надмірної — могила.
- ☞ Від гніву старієш, від сміху — молодієш.
- ☞ В їжі й коханні пересичення небезпечне.
- ☞ Все можна купити, крім здоров'я.
- ☞ Всі ми, коли здорові, легко даємо поради хворим.
- ☞ Гарний настрій — половина здоров'я.
- ☞ Голод — найкращий кухар.
- ☞ Голод — найкраща приправа до страви.
- ☞ Дієта — перший лікар.
- ☞ Дієта коштує ланцета.
- ☞ Живи, як треба, — і лікаря не треба.

- ☞ Заздрість і ревності вкорочують життя.
- ☞ За бідним столом безпечніше їсти.
- ☞ Здорові діти — щасливі батьки.
- ☞ Здоровий хворого не розуміє.
- ☞ Здорові батьки — запорука здоров'я дітей.
- ☞ Здоров'я за гроші не купиш.
- ☞ Здоров'я від золота дорожче.
- ☞ Здоров'я — це ще не все, але якщо немає здоров'я, то це все нічого не варте.
- ☞ З курми лягай — з півнями вставай.
- ☞ І старість — радість, якщо є здоров'я.
- ☞ Їж хліба вдосталь, а вина пий вміру.
- ☞ І літом, і зимою бережи живіт свій.
- ☞ Кип'ячена вода здоров'ю не зашкодить.
- ☞ Краще терпіти голод, ніж ковтати шкідливу їжу.
- ☞ Із сонцем вставатимеш — голоду не знатимеш.
- ☞ Їж упівсили, пий упівсили — проживеш до сотні літ.
- ☞ Здоров'я — це найцінніше, що є в людини.
- ☞ Хто здоровий, той багатий, а недужий — бідний.
- ☞ Якщо дитина бігає й грається, то їй здоров'я усміхається.
- ☞ Сміх — половина здоров'я.
- ☞ Природа — джерело здоров'я.
- ☞ Щаслива родина — джерело здоров'я.
- ☞ Де повітря, там і життя.
- ☞ Краще дихати свіжим повітрям, ніж пити ліки.
- ☞ Чисте повітря — ворог хвороб.
- ☞ Найбільше щастя у житті — здоров'я.

- ☞ Якщо день почнеш із зарядки, то буде у тебе все в порядку.
- ☞ Багато ходити — довго жити.
- ☞ Здоров'я сім'ї — здоров'я держави.
- ☞ Здоровий не знає, який він багатий.
- ☞ Тримай голову в холоді, ноги в теплі — проживеш довгий вік на землі.
- ☞ Доки здоров'я служить, то людина не тужить.
- ☞ Бережи одяг, поки новий, а здоров'я — поки молодий.
- ☞ Здоровий злидар щасливіший від хворого багача.
- ☞ Чиста вода — для хвороби біда.
- ☞ Глянь на вигляд і про здоров'я не питай.
- ☞ Здоров'я маємо — не дбаємо, а втративши — плачемо.
- ☞ Іржа залізо їсть, а хвороба — чоловіка.
- ☞ Люди часто хворіють, берегтись не вміють.
- ☞ Весела думка — половина здоров'я.
- ☞ Здоров'я побажаш — щастя зустрінеш.
- ☞ Хто праці не боїться, того хвороба сторониться.
- ☞ Менше хвилюєшся — довше проживеш.
- ☞ Без здоров'я та сили і світ немилый.
- ☞ Здоров'я входить золотниками, а виходить пудами.
- ☞ Сміх — здоров'я цілий міх.
- ☞ Хвороба з брудом у дружбі.
- ☞ Вмивайся — здоров'ю усміхайся.
- ☞ Поспівчував хворому — повернув йому половину здоров'я.

- ☞ Хто хвороб в собі шукає, той завжди їх безліч має.
- ☞ Хворому і мед гіркий.
- ☞ Сміх краще лікує, ніж усі ліки.
- ☞ Хто здоровий, той ліків не потребує.
- ☞ Хворобу скоро дістати, та довго лікувати.
- ☞ Хворобу не треба кликати — сама прийде.
- ☞ Хвороба не пушить, а сушить.
- ☞ Тому не треба лягати, хто хоче хвороби збутися.
- ☞ Хвороба коли не виморить, то скривить.

ПОРАДИ В. СУХОМЛИНСЬКОГО

* «Важливим джерелом здоров'я є оточуюча нас природа: повітря, сонце, вода, літня спека і зимовий холод. Живи та працюй серед природи».

Потрібно сформувати у дітей поняття про те, що природу треба любити, шанувати її, адже природа — це джерело здоров'я.

* «Постав собі за правило: щодня, прокинувшись від сну, зроби ранкову зарядку».

* «Примушуй себе кожного ранку робити холодне обливання».

Контрастне обливання рук по лікті проводиться вранці після ранкової гімнастики, а загартування ступнів — після сну. Для цього на дно посудини наливають воду різної температури: $+18^{\circ}\text{C}$, $+37^{\circ}\text{C}$. Діти по чергово занурюють руки (ноги) у воду і тримають їх у воді певної температури. Так чергують кілька разів.

* «Ні дня без фізичної праці. Хто працює з раннього дитинства до глибокої старості, той до останніх днів життя залишається повноцінною людиною».

Неважка фізична праця дітям абсолютно не зашкодить: прибирання своїх іграшок, миття посуду, допомога на присадибній ділянці — все це буде розвивати фізичні якості дитини та почуття працелюбності.

* «Нехай стануть вашими заповідями простота, помірність та стриманість».

Правильне харчування — половина успіху здорового способу життя. А ще потрібно мати бажання бути здоровим і зрозуміти те, що найцінніше у світі — здоров'я.

Навчальне видання

ЗАГАДКИ, ПРИСЛІВ'Я І ПРИКАЗКИ, СКОРОМОВКИ У ДИТЯЧОМУ САДКУ

Цікавинки від Алінки

Упорядник **Майхрук Михайло Іванович**

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Оксана Базан*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Тетяни Золоєдової*

Підписано до друку 12.04.2011. Формат 70x100/32.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Умовн. друк. арк. 3,87. Умовн. фарбо-відб. 3,87.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07, 52-05-48, 52-19-66
publishing@budny.te.ua
www.bogdan-books.com

ISBN 978-966-10-1918-7

9 789661 019187